

Zgodovinski časopis

HISTORICAL REVIEW

ZČ | Ljubljana | 75 | 2021 | št. 3-4 (164) | str. 303–588

Javier Á. Domingo and Luigi Finocchietti, *Saint Jerome in Rome. Historical and Archaeological Hypotheses* • Vesna Badurina Stipčević, *Le Vite e la Traslazione di san Girolamo nei testi croato-glagolitiici* • Andrej Nared, *Der brief ist nicht ausganngen. Razmišljanja o(b) zlati buli, ki je Kranjci niso dobili* • Izidor Janžekovič, *Etmični »stereotipi« v zgodnjenovoveški Evropi: ruska in turška narodna noša* • Martin Boček, *Cunard Line and its operations within the Habsburg Monarchy* • Gary B. Cohen, *Historical Scholarship on the Habsburg Monarchy (1526–1918) in North America* • Irena Selišnik, *Status državljanstva ob nastanku nove Države SHS. Strategije izbire* • Aleš Gabrič, *Prepoved izida romana Branka Hofmana ali šestletna noč do poznega jutra*

Zgodovinski časopis

HISTORICAL REVIEW

ZČ | Ljubljana | 75 | 2021 | št. 3-4 (164) | str. 303–588

Izdaja
ZVEZA ZGODOVINSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE
Ljubljana

GLASILO ZVEZE ZGODOVINSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE

Mednarodni uredniški odbor: dr. Kornelija Ajlec (SI), dr. Tina Bahovec (SI),
dr. Bojan Balkovec (SI) (tehnični urednik), dr. Rajko Bratož (SI),
dr. Ernst Bruckmüller (AT), dr. Liliana Ferrari (IT), dr. Ivo Goldstein (HR),
dr. Žarko Lazarevič (SI), dr. Dušan Mlacović (SI) (namestnik odgovornega
urednika), dr. Božo Repe (SI), dr. Franc Rozman (SI), Janez Stergar (SI),
dr. Imre Szilágyi (H), dr. Peter Štih (SI) (odgovorni urednik), dr. Marta
Verginella (SI), dr. Peter Vodopivec (SI), dr. Marija Wakounig (AT)

Za vsebino prispevkov so odgovorni avtorji, prav tako morajo poskrbeti za
avtorske pravice za objavljeno slikovno in drugo gradivo, v kolikor je to
potrebno. Ponatis člankov in slik je mogoč samo z dovoljenjem uredništva in
navedbo vira.

Redakcija tega zvezka je bila zaključena 2. novembra 2021.

Prevodi: Saša Mlacović (angleščina, nemščina)

Oblikovanje in oprema: Vesna Vidmar

Sedež uredništva in uprave: Oddelek za zgodovino Filozofske fakultete v Ljubljani,
Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana, Slovenija, tel.: (01) 241-1200,
e-pošta: info@zgodovinskicasopis.si; <http://www.zgodovinskicasopis.si>

Letna naročnina: za leto/letnik 2021: za nečlane in zavode 32 €, za društvene člane 24 €,
za društvene člane – upokojence 18 €, za društvene člane – študente 12 €.
Cena tega zvezka v prosti prodaji je 16 € (z vključenim DDV).

Naročnina za tujino znaša za ustanove 45 €, za posameznike 35 €
in za študente 25 €.

Plačuje se na transakcijski račun: SI 56020 1 000 12083935
Zveza Zgodovinskih društev Slovenije, Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana,
Slovenija
Nova Ljubljanska banka, d.d., Trg Republike 2, 1520 Ljubljana LJBAS12X

Sofinancirajo: Publikacija izhaja s finančno pomočjo Javne agencije za raziskovalno
dejavnost RS

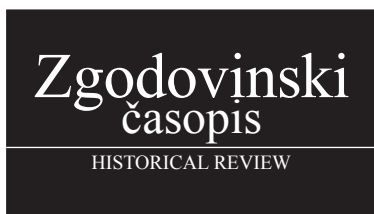
Prelom: ABO grafika d.o.o. – zanj Igor Kogelnik

Tisk: ABO grafika d.o.o., Ljubljana, december 2021

Naklada: 780 izvodov

Zgodovinski časopis je evidentiran v naslednjih mednarodnih podatkovnih
bazah: Scopus, European Reference Index for the Humanities (ERIH),
Historical Abstracts, International Bibliography of the Social Sciences,
ABC CLIO, America: History and Life, Bibliography of the History of Art,
Ulrich's Periodicals Directory, Russian Academy of Sciences Bibliographies.

<http://www.zgodovinskicasopis.si>
info@zgodovinskicasopis.si

ISSN 0350-5774	
UDK	949.712(05)
UDC	

BULLETIN OF THE HISTORICAL ASSOCIATION OF SLOVENIA (HAS)

International Editorial Board: Kornelija Ajlec, PhD, (SI), Tina Bahovec, PhD, (SI), Bojan Balkovec, PhD, (SI) (Technical Editor), Rajko Bratož, PhD, (SI), Ernst Bruckmüller, PhD, (AT), Liliana Ferrari, PhD, (IT), Ivo Goldstein, PhD, (HR), Žarko Lazarević, PhD, (SI), Dušan Mlacović, PhD, (SI) (Deputy Editor-in-Charge), Božo Repe, PhD, (SI), Franc Rozman, PhD, (SI), Janez Stergar (SI), Imre Szilágyi, PhD, (H), Peter Štih, PhD, (SI) (Editor-in-Chief), Marta Verginella, PhD, (SI), Peter Vodopivec, PhD, (SI), Marija Wakounig, PhD, (AT)

The authors are responsible for the contents of their articles, they must also secure copyrights for the published photographs and figures when necessary. Reprints of articles, photographs, and graphic material are only allowed with explicit permission of the editorial office and must be cited as sources.

The editing of this issue was completed on November 2, 2021.

Translated by: Saša Mlacović (English, German)

Design: Vesna Vidmar

Headquarters and Mailing Address: Oddelek za zgodovino Filozofske fakultete v Ljubljani, Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana, Slovenia, phone: +386 1 241-1200, e-mail: info@zgodovinskiasopis.si; <http://www.zgodovinskiasopis.si>

Annual Subscription Fee (for 2021): non-members and institutions 32 €, HAS members 24 €, retired HAS members 18 €, student HAS members 12 €.

Price: 16 € (VAT included).

Subscription Fee: foreign institutions 45 €, individual subscription 35 €, student subscription 25 €

Transaction Account Number: SI 56020 1 000 12083935
Zveza Zgodovinskih društev Slovenije, Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana,
Nova Ljubljanska banka, d.d., Trg Republike 2,
1520 Ljubljana LJBAS12X

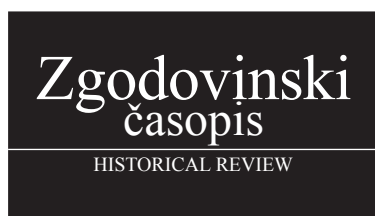
Co-Financed by: Slovenian Research Agency

Printed by: ABO grafika d.o.o., Ljubljana, December 2021

Print Run: 780 copies

Historical Review is included in the following international databases: Scopus, European Reference Index for the Humanities (ERIH), Historical Abstracts, International Bibliography of the Social Sciences, ABC CLIO, America: History and Life, Bibliography of the History of Art, Ulrich's Periodicals Directory, Russian Academy of Sciences Bibliographies.

<http://www.zgodovinskiasopis.si>
info@zgodovinskiasopis.si

ISSN 0350-5774	
UDK	949.712(05)
UDC	

KAZALO – CONTENTS

Razprave – Studies

- Javier Á. **Domingo** and Luigi Finocchietti, Saint Jerome in Rome.
Historical and Archaeological Hypotheses310–326
Sveti Hieronim v Rimu. Zgodovinske in arheološke hipoteze
- Vesna Badurina **Stipčević**, *Le Vite e la Traslazione di san Girolamo nei testi croato-glagolitici*.....328–340
Vitae and Translatio Sancti Hieronymi in Croatian Glagolitic Texts
- Andrej **Nared**, *Der brief ist nicht ausgangen*.
Razmišljanja o(b) zlati buli, ki je Kranjci niso dobili342–389
Der brief ist nicht ausgangen. Contemplations about
the Golden Bull Never Received by Carniolans.
- Izidor **Janžekovič**, Etnični »stereotipi« v zgodnjemoveški Evropi:
ruska in turška narodna noša390–421
Ethnic "Stereotypes" in Early Modern Europe: Russian and Turkish
National Costumes
- Martin **Boček**, Cunard Line and its operations
within the Habsburg Monarchy422–437
Cunard Line in njeno delovanje v habsburški monarhiji
- Gary B. **Cohen**, Historical Scholarship on the Habsburg
Monarchy (1526–1918) in North America.....438–474
Proučevanje zgodovine habsburške monarhije (1526–1918)
v Severni Ameriki
- Irena **Selišnik**, Status državljanstva ob nastanku nove
Države SHS. Strategije izbire476–491
Citizenship during the Establishment of the Newly-Founded State
of Slovenes, Croats and Serbs. Strategies of Choice.
- Aleš **Gabrič**, Prepoved izida romana Branka Hofmana ali
šestletna noč do poznega jutra.....492–515
Ban on Branko Hofman's Novel or a Six-Year-Long Night
Till the Late Morning

Zapisi – Notes

- Harald Krahwinkler, »Heidenfrage und Slawenfrage« als
Forschungsthema der Missionsgeschichte.
Zu Hans-Dietrich Kahls letztem Sammelband518–528
»Pogansko in slovansko vprašanje« kot raziskovalna tema
v zgodovini misijona. O zadnjem zborniku Hansa-Dietricha Kahla
- Rok Stergar, Vasilij Melik – zgodovinar dolgega 19. stoletja
(ob stoletnici rojstva)530–535
Vasilij Melik – A Historian of the Long Nineteenth Century
(Marking the Centenary of His Birth)
- Danijela Trškan, Štefan Trojar in začetki raziskovanja pouka
zgodovine v Sloveniji (ob devetdesetletnici rojstva)536–538
Štefan Trojar and the Beginnings of Research of the History
Teaching in Slovenia (Marking the 90th Anniversary of His Birth)

Jubileji – Anniversaries

- Prof. dr. France Martin Dolinar – osemdesetletnik (Jure Volčjak)540–544
Prof. Dr. France Martin Dolinar – On the Occasion of His 80th Birthday
- Sedemdeset let Vaska Simonitija (Lilijana Žnidaršič Golec)545–548
Vasko Simoniti's 70th Birthday

V spomin – In memoriam

- Akad. prof. dr. Tomislav Raukar (Stari Grad na Hvaru, 29. 12. 1933–
Zagreb, 2. 7. 2020) (Dušan Mlacović)550–552
Acad. Prof. Dr. Tomislav Raukar (Stari Grad on Hvar, 29. 12. 1933–
Zagreb, 2. 7. 2020)
- Profesor Nobuhiro Shiba (1946–2021) (Peter Vodopivec)553–558
Professor Nobuhiro Shiba (1946–2021)

Ocene in poročila – Reviews and Reports

Jure Volčjak, Listine Nadškofjskega arhiva Ljubljana 1140–1500 (Matjaž Bizjak).....	560–561
Steiner, Philip, Die Landstände in Steiermark, Kärnten und Krain und die josephinischen Reformen. Bedrohungskommunikation angesichts konkurrierender Ordnungsvorstellungen. (1789–1792) (Filip Draženović)	562–566
Anna Procyk, Giuseppe Mazzini's Young Europe and the Birth of Modern Nationalism in the Slavic World (Marta Verginella)	567–569
Roman Hans Gröger, Oktober 1918: Ein Beitrag zum 100. Jahrestag des Völkermanifests (Rok Stergar)	570–572
Anali Zavoda za povijesne znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Dubrovniku LIII/1 (2015), LIV/1 (2016), LIV/2 (2016) (Jože Maček)	573–578
* * *	
Navodila avtorjem prispevkov za Zgodovinski časopis	580–583
Instructions for Authors	
Letno kazalo Zgodovinskega časopisa 75, 2021	584–588
Annual Content of Zgodovinski časopis – Historical Review 75, 2021	

Profesor Nobuhiro Shiba (1946–2021)

Prijatelji profesorja Nobuhira Shibe smo konec maja globoko pretreseni obnemeli, ko smo iz Tokia prejeli vest o nenadni smrti dragega prijatelja in kolega. Minilo je le nekaj tednov, odkar nam je sporočil, da bo potem, ko je moral spomladi načrtovano potovanje v Srbijo zaradi pandemije odložiti, zelo verjetno prišel v Beograd jeseni, in veselili smo se ponovnega srečanja z njim. Vedeli smo tudi, da pripravlja novo, že devetnajsto izdajo leta 1996 prvič objavljene Sodobne zgodovine Jugoslavije, razširjeno s poglavji o zadnjih dveh desetletjih, o tem, da je zdrav in kot vedno vsestransko delaven pa so nam iz japonske prestolnice poročali tudi drugi znanci in prijatelji. Toda med virtualnim on line srečanjem skupine slovensko-japonskega prijateljstva in slovenskih diplomatov, ki so se 28. maja dogovarjali o praznovanju trideset letnice slovenske državne samostojnosti v Tokiu, je nenadoma omahnil, izgubil zavest in se tudi ob zdravniški pomoči ni več prebudil.

Profesor Nobuhiro Shiba je doma in v tujini užival ugled enega najboljših poznavalcev balkanske, srednje in vzhodnoevropske zgodovine in vodilnega poznavalca zgodovine Jugoslavije med japonskimi zgodovinarji. Po opravljeni diplomii s področja mednarodnih odnosov na Univerzi Saitama in magisteriju s področja zgodovinskih ved na Univerzi Waseda v Tokiu je v letih 1975–1977 kot štipendist jugoslovanske vlade na Filozofski fakulteti v Beogradu osvojil znanje srbohrvaščine in se posvetil raziskovanju in pripravam na doktorsko disertacijo s temo sodobne jugoslovanske zgodovine, ki jo je po povratku domov leta 1979 obranil na Univerzi Waseda. V osemdesetih letih preteklega stoletja je nato poučeval na več univerzah v Tokiu in bližini Tokia, od leta 1992 pa je bil izredni in redni profesor zgodovine na tokijski univerzi (University of Tokyo), kjer je k študiju balkanske, srednjeevropske in jugoslovanske zgodovine pritegnil generacije mladih zgodovinarjev in utemeljil pravo šolo balkanske zgodovine. Njegovi diplomanti, magistranti in doktorandi so obiskovali tečaje jezikov dežel in narodov, ki so jih proučevali in s štipendijami odhajali na študij in raziskovanje v Srednjo in Ju-

govzhodno Evropo ter v države, naslednice Jugoslavije. Večje število med njimi je z raziskovanjem in študijem zgodovine držav in narodov, ki so se jim posvetili med študijem, nadaljevalo tudi po povratku na Japonsko, kjer so se uveljavili kot priznani poznavalci njihove zgodovine, nekateri pa so stike s Srednjo in Jugovzhodno Evropo ohranili z zaposlitvijo v diplomaciji in državnih službah, ki so take stike omogočale. Profesor Shiba je bil pri študentih zelo priljubljen, saj je bil v stiku z njimi, kot so večkrat omenili, za japonske akademske razmere neobičajno sproščen in neposreden, in najbolj vneti so tudi po končanem študiju sodelovali z njim pri njegovih raziskovalnih in mednarodnih projektih.

V znanstveni bibliografiji profesorja Nobuhira Shibe posebej izstopata monografiji *Sodobna zgodovina Jugoslavije*, ki je, kot že omenjeno, prvič izšla leta 1996 in v dveh desetletjih (do leta 2016) doživela osemnajst izdaj, in *Nacionalizem na Balkanu* (1996), ki je bila v istem času enajstkrat ponatisnjena. Že leta 1998 je skupaj s sodelavci pripravil in objavil tudi knjigo primerjalnih študij »o razpadu federacij«: *Sovjetske zveze, Jugoslavije in Čehoslovaške*, istega leta pa za zbirko svetovna zgodovina uredil še *Zgodovino Balkana*, v kateri so avtorji balkansko zgodovino predstavili ne le z vidika narodov in držav, temveč predvsem kot regionalno zgodovino. Najširšemu krogu bralcev je bila namenjena njegova *Ilustrirana zgodovina Balkana*, ki jo je prvič izdal leta 2001, in je v predelani obliki ponovno izšla leta 2006 in leta 2015, nemajhne javne pozornosti pa so bile deležne tudi knjige 65 poglavij, v katerih boste spoznali *Balkan* (2005), 60 poglavij, v katerih boste spoznali *Hrvaško* (2013), 60 poglavij, v katerih boste spoznali *Srbijo* (2015) in 60 poglavij, v katerih boste spoznali *Slovenijo* (2017), ki jih je uredil, vanje sam prispeval več poglavij in k pisanju katerih je pritegnil tudi srbske, hrvaške in slovenske kolege (vse te knjige so seveda izšle pri japonskih založbah in v japonščini). V razpravah in člankih, objavljenih v domačih in tujih znanstvenih revijah, je obravnaval različne teme balkanske in zgodovine Jugoslavije ter pisal o študijah balkanske zgodovine na Japonskem,¹ v zadnjih dveh desetletjih pa so bila v središču njegove pozornosti vprašanja primerjalnega, nacionalno-politično uravnoveženega pisanja regionalne zgodovine in zgodovinskih učbenikov v jugovzhodni Evropi in vzhodni Aziji, ki naj bi bolj kot k oživljanju spomina na pretekle spopade in nasprotja spodbujalo k njihovemu preseganju in celo k »spravi«. Že leta 2003 je skupaj s Centrom za nemške in evropske študije na tokijski univerzi organiziral mednarodni simpozij z naslovom *Balkan kot vidik Evrope*, na katerem so sodelovali nekateri najuglednejši japonski, ameriški in evropski (nemški in avstrijski) poznavalci evropske in balkanske zgodovine (Maria Todorova, Mark Mazower, Wolfgang Höpken in drugi). Dve leti pozneje je sledil simpozij *V iskanju skupne regionalne zgodovine: Balkan in vzhodna Azija v zgodovinskih učbenikih*, ki so se ga poleg japonskih in nemških udeležili zgodovinarji iz Grčije, Albanije, Srbije, Hrvaške, Bosne in Hercegovine in Slovenije, leta 2007 pa še simpozij *Kako oblikovati regionalno zgodovino na Balkanu in v vzhodni Aziji: od zgodovinopisja k pouku zgodovine*.

¹ Njegov članek na to temo je bil leta 2007 objavljen tudi v *Zgodovinskem časopisu*. Gl.: Nobuhiro Šiba, *Balkanske študije na Japonskem*, *Zgodovinski časopis* 61/2007, št. 1–2, str. 229–233.

Na mednarodnem kongresu zgodovinskih ved v Sydneyu je leta 2005 odmevno nastopil z referatom Države, naslednice Jugoslavije med de-jugoslavizacijo in jugoslovansko nostalgijo z vidika zgodovinskih učbenikov.

Profesor Shiba je bil redni profesor na tokijski univerzi do leta 2010, ko je bil v skladu z japonsko zakonodajo upokojen. Ob upokojitvi je prejel častni naziv profesor emeritus. Istega leta so ga s častnim doktoratom počastili na univerzi v Beogradu, kjer je postal gostujoči profesor v Evropskem centru za mir in razvoj. Od leta 2013 je nadaljeval s predavateljskim delom tudi v Tokiu kot redni profesor na Fakulteti za mednarodne humanistične vede na Univerzi Josai, kjer je bil eden pobudnikov ustanovitve in namestnik direktorja Inštituta za srednjeevropske študije. Novoustanovljeni inštitut je navezal tesne stike predvsem z univerzami držav višegrajske skupine, leta 2015 pa začel objavljati tudi elektronski *Journal of Central European Studies in Japan*,² ki ga je profesor Shiba urejal skupaj s soprogo Riko in sodelavci. Shiba je v uvodu v prvo številko revije orisal razvoj predstav o Srednji Evropi kot posebni regiji Evrope od začetka 19. stoletja dalje in japonske predstave o Srednji Evropi, že novembra leta 2015 pa je organiziral še mednarodni simpozij o srednjeevropskih študijah in prizadevanjih za oblikovanje njihovega skupnega delovnega omrežja v vzhodni Aziji, pri katerem sem sodeloval tudi pisec tega nekrologa s prispevkom o slovenskih gledanjih na Srednjo Evropo od leta 1940 v reviji *Dejanje* objavljenega Kocbekovega eseja o Srednji Evropi dalje. V *Journalu* so poleg japonskih objavljali (in objavljajo) razprave raziskovalci različnih srednjeevropskih dežel, med njimi v Tokiu živeči profesor mednarodnih odnosov in evropskih zadev na Oddelku za sodobne politike Univerze Josai Boštjan Bertalančič, ki je pisal o avstroogrskih vojnih ujetnikih na Japonskem v času prve svetovne vojne, revija pa je bila in je odprta tudi za objave japonskih študentov in študentov iz Srednje Evrope. Leta 2015 je v Tokiu izšla nova izdaja Enciklopedije vzhodne Evrope, ki jo je prav tako uredil profesor Shiba s sodelavci. S soprogo Riko (profesorico poljskega jezika in književnosti) sta od leta 2015 zavzeta pripravljala tudi knjigo o v drugi polovici 19. stoletja v Beogradu rojenem Dušanu Todoroviću in njegovi v Ukrajini rojeni ženi Katerini, ki sta prišla v Tokio pred prvo svetovno vojno in se v treh desetletjih bivanja na Japonskem (v času do druge svetovne vojne) uspešno uveljavila: Dušan Todorovič kot profesor ruskega jezika in žena Katerina kot pianistka.³ Profesor Shiba je v zadnjih letih skoraj redno, dvakrat letno, spomladi in pozno v jeseni prihajal v Beograd, kjer je imel tesne stike s srbskimi kolegi, večkrat je obiskal Zagreb in Sarajevo, kjer je prav tako ohranjal stike s kolegi-zgodovinarji in občasno predaval, zelo rad in kadar je bilo le mogoče, pa je prihajal tudi v Slovenijo in Ljubljano.

² <https://www.josai.ac.jp/jices/ejces/index.html>

³ Riko Shiba, Katerina Todorovič (1877–1974): a Central European Pianist and the Japanese Reception of Western Music in the Early 20th Century, v: *The 20th Century through Historiographies and Textbooks, Chapters from Japan, East Asia, Slovenia and Southeast Europe* (ed. Žarko Lazarević, Nobuhiro Shiba in Kenta Suzuki), Inštitut za novejšo zgodovino, Ljubljana 2018, str. 203–220. Nobuhiro Shiba, A Professor of Russian Language in Tokyo Dušan Todorovič and his Early Life, prav tam, str. 221–236.

Profesor Shiba se je po povratku s študija in raziskovanja v Jugoslaviji leta 1978 v Tokiu seznanil in prijateljsko zbližal z Andrejem Bekešem, ki je tedaj na univerzi v Osaki nadaljeval s študijem japonske lingvistike, še tesneje pa sta se zbližala v času kritičnih razmer in razpadanja Jugoslavije v osemdesetih letih, ko v japonski javnosti za Jugoslavijo še ni bilo pravega zanimanja, saj so v njej videli le še eno problematično komunistično državo. Shiba, ki v osemdesetih letih še ni uspel dobiti trajnejšega predavateljskega mesta, je nadaljeval z obiskovanjem držav, naslednic Jugoslavije v devetdesetih letih, ko je postal profesor na tokijski univerzi, in med drugim prišel tudi v Ljubljano, kjer je bil sredi devetdesetih let na Filozofski fakulteti ustanovljen Oddelek za azijske študije z Andrejem Bekešem na čelu.⁴ V drugi polovici devetdesetih let se je tako seznanil tudi z Bogomilom Ferfilo, profesorjem na Fakulteti za družbene vede v Ljubljani, ki je s študenti večkrat obiskal Japonsko, in Ferfila mu je, ko mu je povedal, da želi spoznati kakšnega slovenskega zgodovinarja, na kosilu v manjši dolenski gostilni leta 2000 ali 2001 ljubeznivo predstavil mene. Že prihodnji dan sva se s Shibo ob kavi srečala v Ljubljani in začela razmišljati o možnem sodelovanju. Shiba mi je ob tej priložnosti povedal, da je ob svojem prvem študijskem bivanju v Beogradu sredi sedemdesetih let naletel na Cankarjevo črtico Skodelica kave, ki mu je bila tako všeč, da jo je za vajo iz srbsčine prevedel v japonščino. Pobuda za sodelovanje slovenskih in japonskih zgodovinarjev je bila sprva v njegovih rokah. S prvim njegovih študentov, ki je prišel v Slovenijo, da napiše magisterij iz slovenske zgodovine, sem se srečal že v devetdesetih letih, v začetku novega tisočletja pa sva se, ko prišel na enoletni študij v Ljubljano, prijateljsko zbližala z njegovim študentom Ryoichijem Asado, ki je nato v Tokiu s temo slovenskega narodnega oblikovanja tudi res magistriral. V letih 2003 in 2005 sem dvakrat potoval na Japonsko, kjer sem se v Tokiu na povabilo profesorja Shibe udeležil že omenjenih simpozijev o Balkanu kot vidiku Evrope in Balkanu in vzhodni Aziji v zgodovinskih učbenikih, hkrati pa študentom na tokijski univerzi in univerzi Waseda predstavil najpomembnejša obdobja slovenske zgodovine. Profesor Shiba pa je leta 2009 in 2011 na povabilo ameriške Society for Slovene Studies sodeloval v panelnih razpravah v okviru konvencije Ameriškega združenja za slovanske študije v Bostonu in Washingtonu o novih interpretacijah sodobne zgodovine v Srbiji, Sloveniji in na Japonskem in perspektivah regionalne zgodovine na Balkanu in v vzhodni Aziji.

Ob obisku profesorja Shibe v Ljubljani leta 2008 in njegovem predavanju na Inštitutu za novejšo zgodovino, smo na Inštitutu sprejeli pobudo, da poskusimo s prijavo bilateralnega japonsko-slovenskega projekta z naslovom Primerjalna analiza slovenskih in japonskih učbenikov zgodovine. Projekt je leto pozneje res dobil finančno podporo tako s strani slovenskega Ministrstva za znanost kot japonske Družbe za promocijo znanosti in v naslednjih dveh letih smo se udeleženci slovenske skupine (Aleš Gabrič, Žarko Lazarevič in Peter Vodopivec z Inštituta za novejšo zgodovino ter Andrej Bekeš in Luka Culiberg z Oddelka za Azijske študije na Filozofski fa-

⁴ Andrej Bekeš, Professor Shiba Nobuhiro (1946–2021), Scholar, Colleague and Friend, Electronic Journal of Centrak European Studies, Josai – Tokyo n. 6 (2021).

kulteti v Ljubljani) štirikrat sestali z japonskimi kolegi, pri čemer sta Andrej Bekeš in Luka Culiberg analizirala japonske učbenike, nekateri japonski kolegi, nekdanji študentje profesorja Shibe pa učbenike držav naslednic Jugoslavije (Sinichi Yamazaki, tedaj predavatelj na tokijski univerzi, tudi slovenske). Rezultat projekta je bil zbornik razprav z naslovom *School History and Textbooks: A Comparative Analysis of History Textbooks in Japan and Slovenia*, ki so ga uredili Nobuhiro Shiba, Aleš Gabrič, Kenta Suzuki in Žarko Lazarevič.⁵ Opogumljeni z uspešnim sodelovanjem pri prvem projektu smo se leta 2013 odločili še za drugi projekt, tokrat z naslovom *20. stoletje v zgodovinopisju in učbenikih na Japonskem, v vzhodni Aziji, Sloveniji in v jugovzhodni Evropi* (pri tem je na slovenski strani sodeloval tudi Boštjan Bertalanč) in po dveh letih živahnih razprav v Sloveniji in na Japonskem ta projekt prav tako uspešno zaključili z zbornikom razprav.⁶ Profesor Shiba s sodelavci je bil ob obiskih slovenskih udeležencev na Japonskem izjemen gostitelj in je zlasti slovenskim zgodovinarjem, ki Japonske in vzhodne Azije dotlej niso bliže poznali, nepozabno ljubeznivo in širokogrudno odkrival njun svet in njuno zgodovino.

Profesor Shiba je podobno kot poučevanje jezikov drugih srednjeevropskih in balkanskih dežel, vse od začetka podpiral program slovenskega jezika in kulture na tokijski univerzi, ki ga je od leta 1997 vodila v Tokiu živeča in delujoča Jelisava Dobovšek Sethna. Aktivno je sodeloval pri projektih in prireditvah programa, leta 2000 kot programski vodja simpozija ob 200 letnici Prešernovega rojstva in leto pozneje z uvodno besedo v zborniku simpozija ter leta 2008 kot vodja programa simpozija ob Trubarjevem letu in pisec uvodne besede v leto pozneje izdani zbornik. Kot moderator in diskutant je leta 2009 nastopil tudi pri Dnevih slovenskega filma, v letih 2010–2016 pa pri projekcijah filmov iz republik bivše Jugoslavije pod naslovom *Cinema (Post) Yugo*. Profesor Shiba je bil od leta 2012 častni član Skupine slovensko japonskega prijateljstva in je z njo in slovenskim veleposlaništvom v Tokiu tesno sodeloval tudi pri pripravah proslave tridesete obletnice slovenske državne samostojnosti na Japonskem. Predsednik Republike Slovenije Borut Pahor ga je 11. septembra 2017 odlikoval z medaljo za zasluge za »prispevek pri seznanjanju japonske javnosti o družbenih in zgodovinskih okoliščinah slovenske poti v samostojnost«. Toda profesor Shiba v Slovenijo ni rad prihajal le zaradi prijateljev in uspešnega sodelovanja s kolegi zgodovinarji in japonologi, temveč tudi zato, ker mu je bila Slovenija všeč. Posebej rad je obiskoval Bohinj in s soprogo Riko nekaj dni prebil ob bohinjskem jezeru. Ob zadnjem obisku leta 2017 sta v vili na Ukancu, ki ju je posebej navdušila, pustila del svoje hribovske opreme in napovedala, da se bosta kmalu zopet vrnila. Svoj prihodnji obisk Bohinja sta še spomladi letos načrtovala za prihodnje leto....

⁵ *School history and Textbooks: A Comparative Analysis of History Textbooks in Japan and Slovenia*, Ed. by Nobuhiro Shiba, Aleš Gabrič, Kenta Suzuki in Žarko Lazarevič, Inštitut za novejšo zgodovino – Zbirka Vpogledi 7, Ljubljana 2013, 281 str. V zbornik sta vključeni tudi razpravi beograjske zgodovinarke Dubravke Stojanović o zgodovinski zavesti državljanov Srbije in hrvaške zgodovinarke Snježane Koren o pouku zgodovine na Hrvaškem po letu 1990.

⁶ Cit. v op. 2. V zbornik je vključen tudi prispevek novosadske zgodovinarke Dragice Koljanin o zgodovinskih učbenikih v prvi Jugoslaviji.

Profesor Shiba je 28. maja omahnil in izgubil zavest na svojem domu v prefekturi Chiba v bližini Tokia, toda prijatelji v Sloveniji smo čutili, kot da se je to zgodilo povsem blizu nas. Prepričan, da morajo zgodovinarji pri oziranju v preteklost razkrivati ne le tisto, kar je ločevalo, temveč predvsem tisto, kar jih je zblíževalo in povezovalo, se je zavzemal za primerjalno raziskovanje tako geografsko oddaljenih regij kot njihovih ožjih regionalnih razmer in na vseh ravneh spodbujal k strokovnemu dialogu in kolegialnemu sodelovanju. Vsi, ki smo se z njim srečevali in z njim sodelovali, ga bomo zelo pogrešali.

Peter Vodopivec

ISSN 0350-5774

9 770350 577002

ZČ | Ljubljana | 75 | 2021 | št. 3-4 (164) | str. 303–588